

ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების კორეული მოდელის თავისებურებები

Features of the Korean model of state regulation of the economy

დავით ჩახვაშვილი - ეკონომიკის დოქტორი, პროფესორი
საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი

Davit Chakhvashvili - PhD of Economics. Professor
Georgian National University

რეზიუმე: იაპონიის კოლონიალური დამოკიდებულებისაგან გათავისუფლებული სამხრეთი კორეის კაპიტალისტური მოდერნიზაცია თავიდანვე ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების სისტემის დახვეწით დაიწყო. არჩეული სისტემა ეკონომიკის განვითარებისათვის მცირემასშტაბიანი კერძო კაპიტალის მობილიზაციისა და კოორდინაციისაკენ იყო მიმართული. პირველი ეტაპი (1948-60) ემთხვევა სახელმწიფო რეგულირების სტრუქტურის ჩამოყალიბებას. ამ წლებში სახელმწიფო სექტორს განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობოდა, მოგვიანებით სახელმწიფოს ეკონომიკაში ჩარევა დაკანონდა. შემუშავდა სტრატეგიული გეგმები და პროგრამები, რეფორმების პრიორიტეტები, რომლებმაც მოგვიანებით ქვეყნის შემდგომი განვითარება უზრუნველყვეს. სახელმწიფომ ხელი შეუწყო საზოგადოების კაპიტალიზაციას. ამ პერიოდში ჩამოყალიბდა ბევრი სამინისტრო და სხვა ოფიციალური ორგანიზაციები, რომელთა ფუნქციებში შედიოდა ეკონომიკური ინსტიტუტების, კერძო სექტორის კოორდინაცია, კონტროლი და რეგულირება.

ამ პერიოდში კორეაში აპრობირებული იყო კურსი, რომელიც იმპორტის შეზღუდვისკენ და ექსპორტის ზრდისკენ იყო მიმართული. გამოყენებული იყო უცხოური დახმარებაც, დაბალპროცენტიანი კრედიტებით სამეწარმეო დანიშნულების,

ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის ობიექტები აიგო, რომლებმაც გააუმჯობესეს ეკონომიკური ინფრასტრუქტურა. უცხოური სესხების დიდი ნაწილი არა მხოლოდ სახელმწიფო სექტორის გასამყარებლად იყო მიმართული, არამედ მოხმარებული იყო კერძო სექტორთან მყარი და ურთიერთმომგებიანი ურთიერთობების გასამყარებლად. ამით კერძო სექტორმა სერიოზული სასტარტო შესაძლებლობები მიიღო. ასე ჩამოყალიბდა და განვითარდა ისეთი ცნობილი „ეკონომიკური იმპერიები“ და მონოპოლისტური კონგლომერატები, როგორიცაა „სამსუნგი“, „ლაქი გოლდსტარი (დღეს LG), „დეუ“, „ჰიუნდაი“, „სანიონი“ და სხვა.

Abstract: The capitalist modernization of South Korea, freed from Japanese colonial dependence, began with the development of a system of state regulation of the economy. The selected system was aimed at mobilizing and coordinating small private capital for economic development. The first stage (1948-60) coincides with the formation of the structure of regulation of the face. During these years, the public sector was given special attention, and later intervention in the state economy was legalized. Developed strategic plans and programs, priorities of reforms that were advanced for the further development of the country. The state contributed to the capitalization of society. During this period, many ministries and other official organizations were created, whose functions included the coordination, control and regulation of economic instincts and the private sector.

During this period, Korea was a course that was aimed at limiting the growth of imports and exports. Foreign aid with low interest rates was also used for enterprises, vehicles and communications, which improved the economic infrastructure. Most foreign loans were directed not only at strengthening the public sector, but also at developing strong and mutually beneficial relations with the private sector. Thus, the private sector received serious starting opportunities. The so-called "economic empires"

and monopoly conglomerates, such as "Samsung", "Lucky Goldstar" (today LG), "Deu", "Hyundai", "Sanyon" and others, developed and developed.

საკვანძო სიტყვები: რეფორმა, საბაზრო ეკონომიკა, მსხვილი ბიზნესი, ინფრასტრუქტურა, ტექნოლოგიები, ინფორმაციული ტექნოლოგიები, სტატისტიკა;

Key Words: Reform, Market economy, Large business, Infrastructure, Technology, Information Technology (IT), Statistics;

ძირითადი ტექსტი: კორეის მთავრობამ რეფორმების მთვარ საშუალებად დაისახა მსხვილი ბიზნესის მხარდაჭერა. ამაში მან არა მარტო არსებული ეკონომიკური ბერკეტები გამოიყენა, არამედ ახალი ალტერნატიული მეთოდებიც შეიმუშავა.

დიდი ადგილი ეთმობოდა ფინანსურ საშუალებებს, პრიორიტეტულ სუბსიდიებს, საგადასახადო შეღავათებს და პერსპექტიული დარგების სხვა წახალისებებს. სამხრეთკორეელი ეკონომისტები XX საუკუნის 50-იანი წლების კორეის სახელმწიფოს ეკონომიკურ პოლიტიკას სხვადასხვაგვარად აფასებენ. ბევრი მეთოდი მკაფიოდ ვოლუნტარისტულ ხასიათს ატარებდა და ხშირად ეკონომიკურად გაუმართლებელი იყო. მაგრამ, მეორე მხრივ, ეკონომიკურად ჩამორჩენილი ქვეყნის სწრაფი ინდუსტრიალიზაციის ალტერნატიული გზა მაშინდელ მსოფლიოში არ არსებობდა. არსებობდა მრავალი ბუნებრივი შეზღუდვები, განსაკუთრებით შიგა ბაზრისა და რესურსების სიმცირე, რაც რეფორმების წარმეტებულ რეალიზაციას ხელს უშლიდა (ინდოეთში ასეთი შეზღუდვები არ იყო, მათ მიერ გამოყენებული მოდელი განსხვავებულია).

მეორე ეტაპი, (1961-79) რომელსაც პაკ ჩონ ჰის ადმინისტრაციამ დაუდო სათავე, დეტალურად შემუშავებულ პროგრამას ეყრდნობოდა. განსაკუთრებული ყურადღება

კვლავინდებურად ექსპორტზე მომუშავე სექტორს და გადამამუშავებელ მრეწველობას დაეთმო. თუმცა მაშინდელი ხელისუფლებაც ხშირად ეკონომიკურად გაუმართლებელ, მაგრამ მსხვილი და პრესტიჟული ობიექტების დაფინანსებააგებას ასტიმულირებდა. ეკონომიკური რეფორმების ორივე ეტაპი მწვავე პოლიტიკური კრიზისების ფონზე მიმდინარეობდა, ნახევარკუნძულზე დაძაბული მდგომარეობა იყო (ჩრდილოეთსა და სამხრეთს შორის), სადაც ორი სუპერსახელმწიფოს პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები ეჯახებოდა ერთმანეთს.

ამ პერიოდში საბოლოოდ ჩამოყალიბდა ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების მყარი ფორმები. სახელმწიფო ადმინისტრაცია ფართო მაშტაბით იყენებდა ეკონომიკურ დაგეგმვას. შეიძლება ითქვას, რომ არსებობდა სხვადასხვა სამინისტროებისა და უწყებების მიერ შემუშავებული ე.წ. „გენერალური ხაზი“, რომელსაც ემორჩილებოდა ყველა ეკონომიკური სუბიექტი, როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო სექტორის.

ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ სამხრეთ კორეის ბიზნესის დამოკიდებულება სახელმწიფო აპარატზე, არღვევდა ეკონომიკის ეფექტურობასა და მობილურობას. ბიუროკრატიის ეკონომიკის სრული კონტროლისა და მართვის მცდელობა როგორც მსხვილი მეწარმეების, ისე მცირე და საშუალო ბიზნესის პროტესტს იწვევდა.

მესამე ეტაპზე (1980-87) კორეაში შეეცადნენ შეემსუბუქებინათ სახელმწიფოს გავლენა ეკონომიკაზე, მაგრამ, აქ გამოყენებული იქნა დაუსრულებელი და შუალედური მეთოდები. საბოლოო ჯამში, ამ წლების სახელმწიფო ადმინისტრაცია მაინც სახელმწიფო რეგულირების გამყარებას უჭერდა მხარს, რომელიც უკვე საკუთარი უარყოფითი მხარის გამოვლენას იწყებდა.

მეოთხე ეტაპზე (1987-92) პრეზიდენტ რო დე უს ადმინისტრაციამ სათავე დაუდო სახელმწიფო რეგულირების წნეხის შემსუბუქებას, რომელიც მომდევნო მეხუთე პერიოდში, რომელიც 1993 წელს დაიწყო და დღემდე გრძელდება, მკვეთრად „ანტისახელმწიფოებრივ“ ხასიათს ატარებს. ამის მიზეზი ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირებაში დაშვებული შეცდომები და არაეფექტური სისტემაა, რამაც ეკონომიკური განვითარების შენელება გამოიწვია. გარე ფაქტორებიდან უნდა აღინიშნოს განვითარებად ქვეყნებში მიმდინარე პროცესები. სამხრეთი კორეის რესპუბლიკა მრავალი მაჩვენებლით განვითარებული ქვეყანას მიეკუთვნება. ასეთი ქვეყნების უმრავლესობაში კი, უკვე დიდი ხანია მოხდა ეკონომიკის განსახელმწიფოებრიობა, ამიტომ კორეელებიც ამ ქვეყნების მიბაძვას ცდილობენ.

ბოლო 20 წლის განმავლობაში, შეიცვალა სახელმწიფოს სამეწარმეო საქმიანობის პრიორიტეტები. თუ თავიდან სახელმწიფოს კაპიტალი განთავსებული იყო ინფრასტრუქტურის სფეროში, მოგვია-ნებით სახელმწიფო გადაიზარა პირდაპირ სამეწარმეო დარგების დაფინანსებაზე. ასე ჩამოყალიბდა ბევრი ახალი სამეწარმეო დარგი. XX საუკუნის 80-იანი წლების მეორე ნახევრიდან, სახელმწიფო კვლავ დაუბრუნდა თავის საწყის ფუნქციებს – მეწარმეობის ზრდისა და დახვეწის ოპტიმალური პირობების უზრუნველყოფაზე. ამ ფუნქციამ ახლებური ფორმები მიიღო, დღეს მასში შედის ისეთი სფეროების მხარდაჭერა, როგორიცაა ინფორმატიკა, ტელეკომუნიკაციის თანამე-დროვე სისტემები, ენერგიის ალტერნატიული წყაროები და ა.შ.

სახელმწიფო სექტორის შემცირების კვალობაზე კორეაში შეიმჩნეოდა ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების და კონტროლის გაძლიერება, კერძოდ, საფინანსო კონტროლი, რომლითაც სახელმწიფო უშუალოდ ზემოქმედებდა ეკონომიკაზე. ზუსტად ამ მიმართულებაზე იქნა ფოკუსირებული

პოსტინდუსტრიულ ეპოქაში გადასული სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკა.

სახელმწიფომ გაამკაცრა კონტროლი საფინანსო ინსტიტუტებზე, მის ხელში იმყოფება ფინანსური ზეწოლის ყველა ბერკეტი, რომელიც გამოიყენება სახელმწიფოს ეკონომიკური სტრატეგიის მიხედვით. საბოლოო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ სახელმწიფო კორეაში კვლავ აკონტროლებს ეკონომიკას. ყველა ცვლილება, რომელიც ეხება ეკონომიკისა და ფინანსების ლიბერალიზაციას სახელმწიფოს სტრუქტურების მიერაა შემუშავებული. ეს ცვლილებები ძირითადად ევოლუციური ხასიათისაა, რომელსაც თან ახლავს მრავალი წინაპირობა, გამონაკლისი და ა.შ. ალბათ ამიტომ, კორეის რესპუბლიკას ხშირად ბიუროკრატიზმში ადანაშაულებენ, ხოლო სამეურნეო ფუნქციების და ეკონომიკური ცხოვრების ზედმეტად გასახელმწიფოებრიობას აბრალებენ. ბოლო წლების ეკონომიკის ლიბერალიზაციის პოლიტიკა, რომლის წამყვანი მიზანი ცივილიზებული სამყაროს ელიტარულ ქვეყნებში მოხვედრა იყო, გარკვეულწილად შეასუსტა სახელმწიფოს როლი ეკონომიკის რეგულირებაში. მაგრამ აზიის ქვეყნების ექსპერტები აღნიშნავენ, რომ დღესდღეობით კორეის ეკონომიკა კვლავ ნაკლებად გამჭირვალეა და სახელმწიფო სექტორი ინარჩუნებს მყარ პოზიციებს.

1996-97 წლები. სამხრეთი კორეის რესპუბლიკისათვის ეკონომიკური ვარდნის პერიოდი იყო. რაც გარკვეულწილად სახელმწიფო ადმინისტრაციის არამორსმჭვრეტელობის ბრალია. ხელისუფლება მხარს უჭერდა მსხვილ კონგლომერატებს, განსაკუთრებით ისეთი სფეროები გაიზარდა, რომელიც არასაკმარისად იყო უზრუნველყოფილი ფინანსურად და ასევე საზიანო იყო ეკონომიკის ეფექტიანობისათვის. მსხვილი კაპიტალი ორმაგი სტანდარტებით ხელმძღვანელობს, ერთი მხრივ, ის მხარს უჭერს სახელმწიფო

რეგულირების შესუსტებას, მეორე მხრივ, საკუთარი პროექტების მხარდასაჭერად იგი მომხრეა ამ რეგულირების გაძლიერებისას.

ბევრი სამხრეთკორეელი ეკონომისტი თვლის, რომ ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების ბერკეტების შენარჩუნება აუცილებელია და კორეულ მოდელს ეკონომიკის გაჯანსაღებისათვის და ეფექტურობისათვის საუკეთესოდ მიიჩნევენ. სამხრეთი კორეელები თვლიან, რომ სახელმწიფო უნდა თანამშრომლობდეს მონოპოლიებთან, მსხვილი კაპიტალი რომელიც სახელმწიფოს მიერ დაზღვეულია სხვადასხვა რისკებისგან, უფრო ეფექტურია. თუმცა საზოგადოებაში დიდი ხანია არსებობს აზრი, რომ სახელმწიფომ უნდა გადახედოს თავის ფუნქციებს.

1997 წელს სამხრეთკორეული ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების კონცეფციამ ეფექტურობის მკაცრი გამოცდა გაიარა. აზიურ ქვეყნებში წარმოქმნილი ფინანსური კრიზისი უშუალოდ შეეხო სამხრეთი კორეის რესპუბლიკის ექსტრავერტულ ეკონომიკას. ერთი წლით ადრე შემჩნეულ იქნა ექსპორტის (სახელმწიფო ეკონომიკის ზრდის ძირითადი გენერატორის) შემცირება. მას მოყვა რამოდენიმე მსხვილი მონოპოლიის გაკოტრება, რომლებმაც ვერ გაუძლეს მათ პროდუქციაზე უზრუნველყოფილი მოთხოვნის მკვეთრ შემცირებას, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთაც. წარმოქმნილმა მდგომარეობამ საავტომობილო, გემმშენებელი, ელექტროსამრეწველო და სხვა სექტორში გამოიწვია ჭარბწარმოება და აუცილებელი საბრუნავი სახსრების გაყინვა. თუ გავითვალისწინებთ, რომ ფინანსური სისტემა კვლავ სახელმწიფო კონტროლის ქვეშ იმყოფებოდა და არ ექვემდებარებოდა საბზარო ურთიერთობის ღია მოთხოვნა-მიწოდების სისტემას, ამგვარი მდგომარეობა მრეწველობაში (როდესაც ძნელია და ძვირია მიიღო აუცილებელი სახსრები) თავისუფლად გადაიზრდება სერიოზულ ეკონომიკურ კრიზისში.

კერძო კაპიტალმა სახელმწიფოს მოსთხოვა თავისუფალი საბაზრო ურთიერთობების უფრო ეფექტური სტიმულირება, აქ იგულისხმება შემდეგი გადაწყვეტილებები: 1. უცხოურ კომპანიებს კორეულ კომპანიებში უფრო დიდი აქციათა პაკეტის ფლობის უფლება მისცეს; 2. მკვე-თრად შემცირდა ან ზოგ შემთხვევაში სრულიად გაუქმდა ფასიანი ქაღალდების ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციების საგადასახადო განაკვეთი; 3. გაუქმდა მოგების გადასახადი; 4. შეიქმნა ახალი ფონდები ფასიანი ქაღალდების შიდა ბაზრის სტიმულირებისათვის.

დასკვნა: წინა წლების წარმატების ინერციამ საშუალება არ მისცა სახელმწიფო ადმინისტრაციას სწორედ შეეფასებინა მდგომარეობა. ფინანსური დეფოლტის გადარჩენის მიზნით იგი იძულებული იყო მსოფლიო სავალუტო ფონდისათვის მიემართა, რომელმაც საკმაოდ მკაცრი პირობები წამოაყენა, კერძოდ მან მოითხოვა ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირების პოლიტიკაზე მთლიანად უარის თქმა (უშუალო ინვესტირებიდან სუბსიდიებით დამთავრებული). ამას დაემატა მსოფლიოს სავაჭრო ორგანიზაციისა და წყნარი ოკეანის ქვეყნების ეკონომიკური ორგანიზაციის „ანტისახელმწიფოებრივი“ მოთხოვნები. 'საბოლოო ჯამში ბევრი კორეელი ეკონომისტო აღნიშნავს, რომ საერთაშორისო პრაქტიკა, გლობალიზაციის პროცესი და სხვა უფრო ვიწრო ფაქტორები უბიძგებს ქვეყანას უარი თქვას ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირებაზე. თუმცა ქვეყნის შიგნით არსებული მძიმე პრობლემების სტრუქტურული რეფორმირება საზოგადოების მაქსიმალურ მობილიზაციას მოითხოვს, ამის განხორციელება მხოლოდ სახელმწიფოს ადმინისტრაციულ აპარატს შეუძლია. სამხრეთკორეელების მიერ სახელმწიფო რეგულირებაზე უარის თქმა ასევე ხელს უწყობს საზოგადოებაში მყარად გამჯდარ კომფუციანური მსოფლმხედველობა. ამიტომ კორეის რესპუბლიკა ყოველთვის ითვლებოდა ბაზრისა და სახელმწიფოს

ურთიერთშეთანხმებული მოქმედების ორიგინალური მოდელის ავტორად.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ჯოლია გ., ჩახვაშვილი დ. - ინფორმაციული ტექნოლოგიების ბაზარი. სტუ-ს გამომცემლობა. თბილისი 2013.
2. R.L. Forstall, R.P. Greene, and J.B. Pick, Which are the largest? Why lists of major urban areas vary so greatly, Tijdschrift voor economische en sociale geografie 100, 277 (2009).
3. The problem of the independence of Korea" Archived October 23, 2013, საიტზე Wayback Machine. Resolutions Adopted by the General Assembly During its Third Session.
4. The All-Work, South Korean Economics. www.rom.on.ca/news/releases/public.php? . გადამოწმებულია: ნოემბერი 21, 2018.